

Den store forskjellen

Vi kan ikke lenger fornekte de biologiske forskjellene mellom kjønnene, sier Susan Pinker.

Av Thomas Berg

Skiller gutter og jenter: Fjortenåringene Dan Manion (t.h.) og Jeff Johnson (midten) går i en ren gutteklasse på Valley View Middle School i Edina, Minnesota. Stadig flere skoler i USA tilbyr slik adskilt undervisning. Foto: Elizabeth Flores/Scanpix

Relaterte artikler:

- [Susan Pinker](#)

Tidligere i år ga den kanadiske utviklingspsykologen Susan Pinker ut boken *The Sexual Paradox. Troubled boys, gifted girls and the real difference between the sexes.*

Det er særlig siste del av denne undertittelen – «den virkelige forskjellen mellom kjønnene» – som har satt sinnene i kok hos mange og skapt diskusjon rundt boken. Pinker argumenterer med henvisning til blant annet nyere hjerneforskning og andre biologiske teorier for at kvinner og menn er skrudd sammen på så forskjellige måter at den likestillingen vi ser for oss aldri vil realiseres – og at det kanskje er like greit.

Svake gutter. – Boken er basert på erfaringer fra min kliniske praksis, en spalte jeg skriver i avisen Globe and Mail og generelle observasjoner, sier Pinker. Hun har arbeidet som psykolog i sin hjemby Montreal siden 1982.

– Jeg og mine kolleger tilbringer våre arbeidsdager omringet av unge gutter. De har adferdsproblemer, språklige problemer, konsentrasjonsvansker, autistiske trekk, de sover ikke godt og er ensomme – hver dag åpner jeg døren, og der sitter det gutter på venterommet mitt. Hvorfor er det slik?

– *Du går tidlig offensivt ut og kaller menn for det svake kjønn.*

– Allerede før fødselen er gutter mer sårbare enn jenter. For tidlig fødte jentebabyer har 1,7 prosent større sjanse for å overleve enn guttebabyer. Testosteronet som ligger i gutter allerede på fosterstadiet oppmuntrer til mot, sjansetagning og aggresjon, men det nedsetter også immunforsvaret. Menn ligger øverst på statistikken når det gjelder kreft, diabetes, hjertesykdommer og aids. Det samme testosteronet gjør at menn også topper ulykkes- og drapsstatistikken.

Pinker mener at å bli født som jente er å bli født med en biologisk beskyttelse. I tillegg har jenter gjort det bedre enn gutter på skolen i flere tiår, og i dagens vestlige verden blir kjønnsbalansen ved universitetene stadig skjevtere i kvinnes favør – i hvert fall når vi ser på studentene.

– Vi forventer at disse skjøre guttene vil fortsette å slite. Vi forventer at de flinke jentene vil suse rett til toppen. Men så skjer dette: Mange av de guttene som har vært innom kontoret mitt greier seg helt fint når de blir voksne. Ja, noen av dem opplever også suksess, mens de flinke jentene tar seg deltidsjobber. Jeg tror disse mønstrene i hvert fall delvis har å gjøre med biologi, sier Pinker.

Feminismen. Pinker er født i 1957, og betegner seg selv som et barn av andregenerasjonsfeministene. Som 16-åring i 1973, vokst opp med Simone de Beauvoir og Betty Friedan, så hun for seg at hun og hennes jevnaldrende venninner kunne gjøre alt det menn kunne gjøre.

– De gode nyhetene var at jeg følte jeg kunne gjøre hva jeg ville. Jeg tok det simpelthen for gitt at mine meninger hadde like mye verdi som en manns, at jeg hadde de samme rettighetene til utdanning og arbeid, til å stemme, til å eie eiendom, og selv kunne bestemme om og når jeg ville ha barn, sier Pinker.

– De dårlige nyhetene, om jeg kan kalle det det, var at jeg ikke var forberedt på den ambivalensen jeg følte da jeg skulle tilbake i arbeid etter å ha fått det første barnet mitt. Jeg hadde vokst opp i den tro at kvinner var kloninger av menn, og det var overraskende å oppdage hvilke følelser som bodde i meg.

Nå nærmer vi oss det som er paradokset i Pinkers tittel.

– Vi ble fortalt at det ikke var noen forskjell mellom kvinner og menn, men moderne nevrotenskap viser at vi ikke er kopier av hverandre. Vi er forskjellige. Og det å benekte disse kjønnsforskjellene er det samme som å devaluere kvinners preferanser og det unike de har å tilby arbeidslivet. For å sette det på spissen: Om du ansetter en mann, arbeider han som en hest til han får hjerteinfarkt som 50-åring, mens en kvinne går til og fra mellom barnefødsler og i deltid til hun er nesten 70.

Pinker mener også at lønnsgapet mellom kvinner og menn vil bestå så lenge den mannlige modellen for suksess får være enerådende.

– Etter 45 år med feminisme, etter at de fleste legale og moralske barrierene er falt, så forventer vi at kvinner skal fatte akkurat de samme karrierevalgene som menn og at inntektsfordelingen skal være 50-50. Men mine undersøkelser viser at mange av de mest disiplinerte kvinnene nettopp ikke følger i menns fotspor fordi de har et annet syn på livet og andre prioriteringer, sier hun.

Kontrastene. Store deler av Pinkers bok består av intervjuer med de skjøre guttene hun hadde som pasienter for 10-20 år siden, og som i dag greier seg godt – i hvert fall i arbeidslivet. Som for eksempel de ensporede og kanskje sosialt mislykkede nerdene som i dag gjør det godt innen teknologibransjen.

Disse kontrasteres av intervjuer med flinke jenter som er blitt suksessrike karrierekvinner, men som har valgt å si nei til forfremmelser fordi en stilling med høyere lønn, prestisje og ansvar ville påvirket familielivet deres i en grad som ikke kan måles i penger.

– Noen av reaksjonene jeg har fått fra lesere er fornøyde sukk fra kvinner som har følt at de sviktet ved ikke å leve opp til de forventningene omgivelsene har hatt til dem. De føler at de har feilet ved ikke å gjøre det en mann sannsynligvis ville ha gjort.

Mange av de kvinnene Pinker snakket med følte at de ble presset inn i et paradigme som ikke passet dem. Heller enn å snakke om et glasstak som holdt dem nede, forteller de om hender som løftet dem opp og frem, og at det var dette som gjorde at de følte det som et svik når de takket nei.

Suksess? Pinker mener dette viser at kvinner har andre mål for hva som er suksess enn det menn har, og at dette er noe av grunnen til at kvinner fremdeles henger etter på lønnsstatistikken.

– Våre mål på suksess er mannlige. Noen kvinner velger å søke suksess på samme måte, men de fleste gjør det ikke. Ser vi på statistikkene, ser vi at kvinner har andre prioriteringer enn menn. I vestlige demokratier med gode fødselspermisjonsordninger, som Norge og Canada, velger kvinner oftere å arbeide deltid fordi de ikke risikerer å miste jobben som en følge av det. Jo større valgfrihet de har, jo større forskjeller – også på lønnsstatistikken. Og det er moderne feminisme vi har å takke for at vi kan velge.

– *Det gamle spørsmålet for oss menn: Hva er det kvinner vil ha?*

– For å ansette og beholde kvinner, bør arbeidsplasser tilby varierte karriereforløp, hvorav ett ikke stigmatiserer eller straffer kvinner som tar seg tid til barna. Kvinner har oftere flere mål enn menn. Arbeidet skal ikke bare innebære høy lønn og status; de vil også arbeide med folk som respekterer dem, og ha autonomi og fleksibilitet så de kan ta vare på familien når det trengs.

– *Mange menn vil også kunne tenke seg å ha det slik.*

– Selvfølgelig. Jeg snakker nå ut fra rent statistiske opplysninger, og en statistikk kan aldri fortelle oss hva den enkelte mann eller kvinne ønsker.

Kritikk. Som sagt: Pinker har fått mye pepper for sin bok. Anmelderen i The Guardian skrev blant annet: «Pinkers opptatthet av hormoner som skjebne tar det for gitt at kvinner treffer sine valg uanfektet av kulturell bagasje.»

– Det stemmer ikke, sier Pinker. – Enten har anmelderen ikke lest boken min grundig nok, eller så har hun ikke forstått den. Jeg sier ikke at biologi bestemmer alt. Jeg har skrevet et langt kapittel om kulturell bagasje, og i avslutningskapitlet skriver jeg om dette med å vurdere det mannlige som bedre enn det kvinnelige, eller motsatt, og spør hvorfor yrker dominert av kvinner er lavere betalt til tross for at de krever den samme mengden utdannelse som høytlønnsyrker. Det jeg sier, er: Bare ikke glem biologien, for den kan fortelle oss noe om hvorfor vi gjør det vi gjør.

– *Hvorfor vekker det du sier så sterke reaksjoner?*

– Av to årsaker – den første er historisk. Tidligere ble biologiske teorier brukt som argumentasjon til å holde kvinner nede. Det er derimot ingenting i min bok som kan tas til inntekt for at kvinner bør holde seg hjemme. Den andre er at det er greit med en identifiserbar fiende om du vil forandre verden. Men jeg ser ikke på menn eller patriarkatet som fienden. Det er en mengde grunner til at vi har et lønnsgap. Folk må legge til side sitt syn på hvordan de vil at verden skal være, og heller se på hvordan den faktisk er. Å ignorere all den nye kunnskapen vi har skaffet oss om den menneskelige biologien de siste årene er som å ignorere kunnskapen om global oppvarming.

– *Anmelderen i The New York Times skrev at det for ti år siden ville vært utenkelig å skrive en slik bok som du nå har gjort?*

– Det stemmer. Jeg kunne ikke ha skrevet denne boken for ti år siden. I løpet av arbeidet med den har jeg vært nødt til å forandre den en rekke ganger etter som nye ting ble oppdaget. Selv nå ser jeg ting jeg gjerne vil forandre. Det menneskelige genom-prosjektet og nevrovitenskapene forandrer måten vi ser verden på.

Publisert 12. desember 2008